

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

“АГРАРНЕ ПРАВО”

(для бакалаврів, спеціалістів)

МАУП

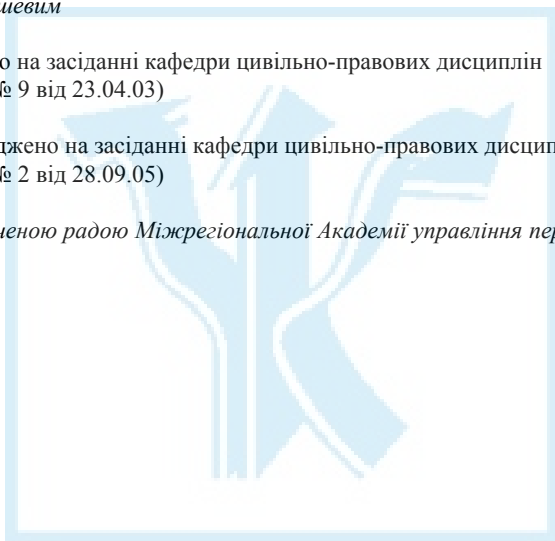
Київ 2005

Підготовлено кандидатом юридичних наук, професором
О. Х. Юлдашевим

Затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін
(протокол № 9 від 23.04.03)

Перезатверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін
(протокол № 2 від 28.09.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Юлдашев О. Х. Навчальна програма дисципліни “Аграрне право” (для бакалаврів, спеціалістів). — К.: МАУП, 2005. — 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Аграрне право”, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму побудовано на положеннях Земельного кодексу України, прийнятого Верховною Радою 25 жовтня 2001 р., а також законодавчих актів, що регламентують правовий статус і порядок діяльності ефективних суб'єктів господарювання, які утворюються на сучасному (третьому) етапі земельної реформи в Україні — етапі реструктуризації колективних сільськогосподарських підприємств. Це товариства з обмеженою відповідальністю, селянські (фермерські) господарства, сільськогосподарські кооперативи, а також підприємства інших організаційно-правових форм, чутливих до ринкових змін. Законодавство щодо інших неефективних форм господарювання не наводиться.

Під правом України розумітимемо не сукупність правових норм (таке розуміння, як засвідчує досвід, може призвести до “тоталітарного” його спрямування), а **засіб забезпечення** природних прав людини, до яких належить **право на землю**, включаючи право на працю на землі. Така інтерпретація прав людини відповідає, по-перше, її природним правам, згідно з якими людина володіє всім, що є навколо неї, створено для неї. По-друге, корелює зі ст. 3 Конституції України, де підкреслюється, що головним обов'язком держави є утвердження і забезпечення прав людини. Отже, позитивне право має закріплювати природні права і свободи людини. Саме це й повинно бути метою права. Таким чином, усі юридичні норми, які раніше включались “чохом” до права, поділяються на такі, що відповідають цій меті (**дійсне право**) і не відповідають їй (**псевдоправо, антиправо**). Дійсне право — це право самодостатнє, яке не потребує для здійснення правозастосування якихось ще додаткових рішень. Антиправо — це правові норми, спрямовані на нерозумне обмеження прав людини або такі, що діють лише разом з адміністративними рішеннями. До перших належать, наприклад, руйнівні рішення щодо згорання і обмеження діяльності приватних підсобних господарств громадян. Такі рішення, як відомо, приймалися суто з політичних мотивів у роки “суцільної” колективізації. Другі становлять норми земельного права, які є сумішшю прав і обов'язків цивільно-правового характеру з адміністративними засадами (адміністративним розподілом за волонтаристськими рішеннями). Зокрема, такими є деякі положення земельного кодексу, що визначають права на придбання, володіння, використання та розпорядження земельними ділянками. Для застосування відповідних положень потрібні адміністративні рішення-дозволи. А це вже й є “видимість” права (антиправо). Розібратися в істинності тих чи

інших норм аграрного права пропонуємо тим, хто навчається. Ключем до цього може бути наведене далі визначення поняття “аграрне право”.

Під аграрним правом розумітимемо *правові норми, що утверджують і забезпечують права людини у сфері володіння, користування і розпорядження землею, а також у галузі сільськогосподарського виробництва*. Сформульовані в цьому визначенні системоутворюючі ознаки можуть бути критеріями віднесення (або невіднесення) тієї чи іншої норми (їх сукупності) до аграрного права. Зокрема, ці положення аграрного законодавства, які визначені через права громадян, юридичних осіб, визначають відповідальність органів державної влади і управління та органів місцевого самоврядування перед громадянами та їх об'єднаннями.

Незважаючи на критику нового Земельного кодексу (здебільшого з політичних позицій) з боку парламентаріїв і преси, він є прогресивним документом, який загалом належить до дійсного права. Прогресивність Кодексу визначається спрямованістю його норм на “вирівнювання” статусу громадянина щодо органів державної влади, утвердження і забезпечення прав людини, розвиток існуючих правових інститутів (інститут добросусідства), введення нових (право земельного сервітуту) тощо. Згідно з Конституцією України новий Земельний кодекс ставить колективну (на наш погляд, неефективну, ідеологічно надуману) форму власності поза законом, вводить принципово інший зміст у діяльність державних органів виконавчої влади (ДОВВ), легітимізує нові фінансові потоки тощо.

Згідно із Земельним кодексом у редакції 1992 року земля в Україні може перебувати в державній, приватній, а також колективній власності. У Конституції України 1996 року остання форма власності вже не згадується. Норми Конституції України мають вищу юридичну силу, ніж норми кодексу, але незважаючи на невизнання колективної власності Конституцією ця власність на землю існувала. І хоча процес витіснення права колективної власності на землю відбувався не тільки на конституційному рівні, а й за допомогою прийняття окремих законодавчих актів, ця форма була доволі поширеною. Для того щоб придати формальний характер розвитку прогресивних землевідносин, достатньо стримувати становлення найефективнішої форми землевласництва — приватної власності. Введення положень нового Земельного кодексу сприятиме реалізації завдання реструктуризації колективних сільськогосподарських підприємств (КСП). Як відомо, КСП є правонаступниками колишніх радгоспів і колгоспів, що залишились у спадщину від радянської системи і діяли на ідеологічних, а не господарчих засадах. Ці підприємства вияви-

лися надто великими для управління, не спеціалізувалися на кількох вигідних напрямках виробництва, а мали багатопрофільне виробництво, що функціонувало без урахування виробничих витрат за допомогою державних субсидій та списання боргів, не було зацікавлене у скороченні чисельності працюючих, у виробництві продукції високої якості. Отже, при переході до ринкової економіки реструктуризація стає необхідною. Власне реструктуризація — це процес, у результаті якого на базі КСП створюються акціонерні (повне, командитне) товариства, одне або більше товариств з обмеженою відповідальністю, селянських (фермерських) господарств, а також підприємств іншої організаційно-правової форми, власниками яких є обмежена кількість осіб, через що управління цими підприємствами може здійснюватись ефективніше.

Введення нового змісту в діяльність органів виконавчої влади означає, що Кодекс, по суті, формує ДОВВ нової якості. У ст. 157 Земельного кодексу сказано: “Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам здійснюють органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, діяльність яких обмежує права власників і землекористувачів”. Іншими словами, нині бюрократичні органи, що немовби надстоять над пересічним громадянином, перетворюються на юридично відповідальні перед людиною органи, діяльність яких повинна спрямовуватися не на обмеження, а на захист її прав. Саме таким шляхом мала б розвиватись і адміністративна реформа у країні. Вона повинна мати на меті не тільки скорочення, а й якісне перетворення ДОВВ, надання їм принципово нових функцій, спрямованих на утвердження і забезпечення прав людини. Окрім встановлення відповідальності держави перед людиною новий Земельний кодекс встановлює також нові фінансові потоки, перерозподіл грошових потоків, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва (ст. 209 Земельного кодексу “Використання коштів, які надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва”).

Водночас у новому Земельному кодексі залишились елементи колишнього адміністративно-розподільчого механізму, що діяв у бюрократизованій системі соціалістичного управління. Наявність цих елементів виявляється, зокрема, у введенні поряд зі стандартними умовами, які, власне, і повинен встановлювати закон, необхідності прийняття управлінського рішення-дозволу. Це відкриває певні можливості щодо корупції для зазначених органів, можливість забезпечувати не права населення, а обстоювання власних відомчих і особистих інтересів.

Як зазначалося, новий Земельний кодекс загалом належить до дійсного права. Але в тій його частині, яка допускає вирішення питань права

шляхом переговорів, прийняття суб'єктивістських рішень, дій, вчинків, а отже, і свавілля, кодекс може оцінюватись як антиправо. У державі повинен правити закон (а не державні чи муніципальні установи), який має встановлювати рівні умови для всіх незважаючи на особистість (Феміда із зав'язаними очима), створювати підстави для укладення прямих дво(а не трьох)сторонніх угод між незалежними сторонами, виключати можливість будь-яких переговорів і домовленостей з державною або муніципальною владою.

Аграрне право слід розглядати у трьох аспектах: як навчальну дисципліну, як галузь законодавства і як науку. Як навчальна дисципліна аграрне право містить сукупність понять, категорій, вчень, необхідних і достатніх для розуміння й правильного застосування чинних норм аграрного законодавства, а також їх подальшого вдосконалення. Як галузь законодавства аграрне право включає сукупність правових норм, що визначають статус і забезпечують діяльність сільськогосподарського виробника, захищають його права у відносинах з іншими товаровиробниками, а також з іншими суб'єктами, що безпосередньо сприяють аграрному виробництву. Аграрне право як наука — це сукупність ідей, теорій з удосконалення аграрного законодавства та його елементів.

З метою забезпечення підготовки юристів освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст і бакалавр аграрне право вивчається переважно як навчальна дисципліна, рівня спеціаліст — як галузь законодавства (включаючи міжнародне законодавство і законодавство інших країн) і рівня магістр — як наука. Викладання аграрного права як навчальної дисципліни відбувається на лекціях і семінарських заняттях. При засвоєнні курсу як галузі законодавства мають проводитись практичні заняття з тем 6–12, під час яких у процесі розв'язання практичних ситуацій застосовуються відповідні правові норми.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“АГРАРНЕ ПРАВО”

№ пор.	Назва розділу і теми
<i>I. Загальна частина</i>	
1	Предмет і система аграрного права
2	Аграрні правовідносини
3	Джерела аграрного права. Земельна реформа
4	Право власності на землю і користування землею
5	Припинення прав на землю
6	Захист прав на землю
7	Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам
<i>II. Особлива частина</i>	
8	Правові засади державного регулювання підприємницької діяльності
9	Оренда землі
10	Колективне сільськогосподарське підприємство
11	Підприємництво
12	Господарські товариства
13	Види господарських товариств
14	Особливості організації і діяльності акціонерного товариства
15	Товариство з обмеженою відповідальністю
16	Кооперативні форми організації сільськогосподарського виробництва (поняття, створення, відносини із зовнішнім середовищем)
17	Організаційні форми в сільськогосподарській кооперації
18	Управління сільськогосподарським кооперативом
19	Права громадян на створення і ведення селянського (фермерського) господарства
20	Селянське (фермерське) господарство і його державна підтримка

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“АГРАРНЕ ПРАВО”

І. Загальна частина

Тема 1. Предмет і система аграрного права

Поняття і предмет аграрного права; система аграрного права; становлення аграрного права як навчальної дисципліни, галузі законодавства і науки.

Література [3; 19–21]

Тема 2. Аграрні правовідносини

Поняття аграрних відносин; суб'єкти і об'єкти аграрних відносин; регулювання аграрних відносин; аграрне законодавство.

Література [1; 3; 19–21]

Тема 3. Джерела аграрного права. Земельна реформа

Мета і завдання земельної реформи. Характеристика основних нормативних актів: Земельний кодекс України; Постанова Верховної Ради Української РСР “Про земельну реформу” від 18 грудня 1990 р.; закони України “Про підприємництво”, “Про господарські товариства”, “Про оренду землі”, “Про колективне сільськогосподарське підприємство”, “Про сільськогосподарську кооперацію”, “Про селянське (фермерське) господарство”.

Література [1; 3; 19–21]

Тема 4. Право власності на землю і користування землею

Право власності на землю; спільна власність на землю; право спільної власності на землю; право спільної сумісної власності на землю; земельна ділянка; право власності на земельну ділянку; спільна сумісна власність на земельну ділянку; договір про спільну часткову власність на земельну ділянку; право власності на землю громадян; право комунальної власності на землю; право власності на землю територіальних громад; право власності на землю держави; право власності на землю іноземних громадян та осіб без громадянства; право власності на землю

юридичних осіб; іноземні юридичні особи; право власності на землю іноземних держав; права власників земельних ділянок; обов'язки власників земельних ділянок; колишні власники земельних ділянок; право постійного користування земельною ділянкою; право оренди земельної ділянки; право концесіонера на земельну ділянку; концесія; види господарської діяльності, для яких можуть надаватися земельні ділянки в концесію; права землекористувачів; обов'язки землекористувачів; обов'язки підприємств, установ та організацій, що виконують розвідувальні роботи.

Підстави набуття права на землю; набуття права на землю громадянами або юридичними особами; безоплатне передання земельних ділянок у власність громадян; передання земельних ділянок державної та комунальної власності в державну власність; порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами; набувальна давність; набуття права на земельну ділянку за давністю користування (набувальна давність); перехід права на земельну ділянку при переході права на будівлю і споруду; норми безоплатного передання земельних ділянок громадянам; повноваження органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з надання земельних ділянок юридичним особам у постійне користування; надання земельних ділянок юридичним особам у постійне користування; порядок надання в постійне користування земельних ділянок юридичним особам; порядок передання земельних ділянок в оренду; виникнення права власності та права користування земельною ділянкою; посвідчення права на земельну ділянку.

Продаж земельних ділянок державної і комунальної власності; порядок продажу земельних ділянок державної та комунальної власності громадянам та юридичним особам; вартість земельної ділянки; набрання угодами про перехід права власності на земельні ділянки юридичної сили; розрахунки за придбання земельної ділянки; продаж земельних ділянок державної або комунальної власності іноземним державам, іноземним юридичним особам; іноземні громадяни і особи без громадянства; іноземні юридичні особи; право власності на землю іноземних держав; порядок продажу земельних ділянок державної або комунальної власності іноземним державам, іноземним юридичним особам; покупці земель сільськогосподарського призначення; переважне право купівлі земельних ділянок сільськогосподарського призначення; зміст угод про перехід права власності на земельні ділянки; застава земельних ділянок; угоди про перехід права власності на земельні ділянки.

Переліки земельних ділянок, призначених для продажу; продаж земельних ділянок на конкурентних засадах; земельні торги; форма проведення земельних торгів; підготовка земельних ділянок для продажу на земельних торгах; положення про технічний паспорт земельної ділянки; оголошення про проведення земельних торгів; організатор земельних торгів; проведення земельних торгів; визнання земельних торгів такими, що не відбулися; відчуження земельних ділянок за рішенням суду.

Література [1; 3; 5; 8; 10; 14; 19–21]

Тема 5. Припинення прав на землю

Підстави припинення права користування земельною ділянкою; добровільна відмова від права власності або права постійного користування земельною ділянкою; підстави для примусового припинення прав на земельну ділянку; порядок припинення права користування земельними ділянками при порушенні земельного законодавства; припинення права власності на земельну ділянку особи, якій земельна ділянка не може належати на праві власності; викуп земельних ділянок для суспільних потреб; примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності; конфіскація земельної ділянки; особливо цінні землі; вилучення особливо цінних земель для несільськогосподарських потреб; земельні ділянки особливо цінних земель, що перебувають у державній або комунальній власності; порядок погодження питань, пов'язаних з вилученням (викупом) земельних ділянок; погодження місць розташування об'єктів, розмірів передбачуваних для вилучення (викупу) земельних ділянок та умов їх відведення; погодження місць розташування об'єктів на особливо цінних землях; вибір земельних ділянок для розміщення об'єктів; судовий порядок оскарження відмови у погодженні місця розташування об'єкта.

Література [3; 5; 14; 21]

Тема 6. Захист прав на землю

Способи захисту прав на земельні ділянки; гарантії права власності на земельну ділянку; відповідальність органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування за порушення права власності на землю; заборона органам виконавчої влади та місцевого самоврядування втручатись у повноваження власника земельної ділянки; відповідальність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування за видання актів, які порушують права власників земельних ділянок.

Література [1; 3; 5; 14; 21]

Тема 7. Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам

Відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам; підстави відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам; порядок відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам.

Література [1; 3; 5; 14; 21]

II. Особлива частина

Тема 8. Правові засади державного регулювання підприємницької діяльності

Основні засади господарської діяльності, господарська комерційна діяльність (підприємництво), підприємства, підприємства колективної власності, приватні підприємства, інші види підприємств, об'єднання підприємств, використання природних ресурсів у сфері господарювання.

Література [2–4; 6; 21]

Тема 9. Оренда землі

Об'єкти оренди землі; підстави набуття права оренди землі; обмеження права передання земельної ділянки в оренду; перехід оренди земельної ділянки; права та обов'язки орендаря; права та обов'язки орендодавця; місце розташування земельних ділянок при передаванні в оренду; орендна плата за землю; зміна орендної плати; форма орендної плати; права третіх осіб на орендовану земельну ділянку; поняття договору оренди; умови договору оренди; державна реєстрація договору оренди; зміна умов договору оренди; припинення договору оренди; розірвання договору оренди.

Література [3; 4; 10; 21]

Тема 10. Колективне сільськогосподарське підприємство

Колективне сільськогосподарське підприємство як об'єкт господарювання; основні завдання колективного сільськогосподарського підприємства; статут колективного сільськогосподарського підприємства; членство в колективному сільськогосподарському підприємстві; об'єкти права власності колективного сільськогосподарського підприємства.

Література [2; 3; 8; 21]

Тема 11. Підприємництво

Суб'єкти підприємницької діяльності; принципи підприємницької діяльності; організаційні форми підприємництва.

Література [1–4; 8; 10; 12; 14; 21]

Тема 12. Господарські товариства

Господарські товариства; державна реєстрація господарського товариства; права господарських товариств; права учасників господарського товариства; обов'язки учасників господарського товариства; власність на майно господарського товариства; вклади учасників та засновників господарського товариства; ризик випадкової загибелі або пошкодження майна, що є власністю товариства або передане йому в користування; припинення діяльності господарського товариства.

Література [2–4; 6; 21]

Тема 13. Види господарських товариств

Види господарських товариств; поняття акціонерного товариства; поняття повного товариства; поняття командитного товариства.

Література [2; 4; 6; 21]

Тема 14. Особливості організації і діяльності акціонерного товариства

Акціонери; види акціонерних товариств; відкрита підписка на акції; загальні збори акціонерного товариства; засновники акціонерного товариства; порядок створення акціонерного товариства; статутний фонд акціонерного товариства.

Література [2; 4; 6; 17; 21]

Тема 15. Товариство з обмеженою відповідальністю

Поняття товариства з обмеженою відповідальністю; особливості змісту документів товариства з обмеженою відповідальністю; статутний фонд товариства з обмеженою відповідальністю; відступлення частки (її частини) у статутному фонді товариства з обмеженою відповідальністю; вищий орган товариства з обмеженою відповідальністю; компетенція зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю; порядок прийняття рішень зборами учасників товариства з обмеженою відпові-

дальністю; оплата вартості майна при виході учасника товариства з обмеженою відповідальністю; звернення стягнення на частку майна товариства з обмеженою відповідальністю.

Література [2; 4; 6; 21]

Тема 16. Кооперативні форми організації сільськогосподарського виробництва (поняття, створення, відносини із зовнішнім середовищем)

Сільськогосподарська кооперація; сільськогосподарський кооператив; загальні умови створення сільськогосподарського кооперативу; відшкодування збитків, завданих сільськогосподарському кооперативу; майнова відповідальність сільськогосподарського кооперативу.

Література [2; 4; 20; 21]

Тема 17. Організаційні форми в сільськогосподарській кооперації

Сільськогосподарський виробничий кооператив; типи сільськогосподарських виробничих кооперативів; обслуговуючі сільськогосподарські кооперативи; переробні сільськогосподарські кооперативи; заготівельні сільськогосподарські кооперативи; сервісні сільськогосподарські кооперативи; багатофункціональні кооперативи; об'єднання (асоціація) кооперативів; сільськогосподарський обслуговуючий кооператив.

Література [2; 4; 6; 11; 21]

Тема 18. Управління сільськогосподарським кооперативом

Загальні збори сільськогосподарських кооперативів; структура органів управління сільськогосподарського кооперативу; правління сільськогосподарського кооперативу; голова сільськогосподарського кооперативу.

Законодавство, що регулює діяльність сільськогосподарського кооперативу; принципи діяльності сільськогосподарських кооперативів; права сільськогосподарських кооперативів; правове регулювання трудових відносин у сільськогосподарському кооперативі; охорона праці в сільськогосподарському кооперативі.

Член кооперативу; член виробничого кооперативу; члени сільськогосподарського кооперативу; вступ до сільськогосподарського кооперативу; припинення членства у сільськогосподарському кооперативі; права й обов'язки членів сільськогосподарського кооперативу; асоційовані чле-

ни сільськогосподарського кооперативу; члени правління сільськогосподарського кооперативу.

Література [2; 4; 6; 11; 21]

Тема 19. Права громадян на створення і ведення селянського (фермерського) господарства

Право на створення селянського (фермерського) господарства і умови надання земельних ділянок для його ведення; легалізація селянського (фермерського) господарства; обов'язки селянського (фермерського) господарства як власника земельної ділянки і землекористувача; володіння, користування і розпорядження майном у селянському (фермерському) господарстві; господарська діяльність селянського (фермерського) господарства; власність осіб, які ведуть селянське (фермерське) господарство; право громадян, які ведуть селянське (фермерське) господарство, на будівництво жилих, виробничих, культурно-побутових та інших будівель; плата селянського (фермерського) господарства; право селянських (фермерських) господарств бути засновником або членом асоціацій, консорціумів, акціонерних товариств, інших об'єднаних кооперативів; голова і члени селянського (фермерського) господарства.

Література [1; 12; 21]

Тема 20. Селянське (фермерське) господарство і його державна підтримка

Поняття селянського (фермерського) господарства; місце селянського (фермерського) господарства в народногосподарському комплексі; виробничо-економічні відносини селянського (фермерського) господарства з державними, колективними та іншими підприємствами і організаціями, господарськими товариствами, окремими громадянами; законодавство про селянське (фермерське) господарство; гарантії держави для селянського (фермерського) господарства; порядок надання земельних ділянок для селянського (фермерського) господарства; особливості надання земельних ділянок членам колективних сільськогосподарських підприємств, кооперативів, акціонерних товариств, які виявили бажання вести селянське (фермерське) господарство; подання допомоги в облаштуванні селянського (фермерського) господарства; реєстрація селянського (фермерського) господарства; матеріально-технічне постачання селянського (фермерського) господарства; районна (міська) комісія; підготовка кадрів для селянського (фермерського) господарства; державне

соціальне страхування і пенсійне забезпечення членів селянських (фермерських) господарств.

Література [1; 12; 21]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота обов'язково повинна містити план з такою структурою: *вступ* (розкрити роль і значення теми; обсяг — до двох сторінок); *основна частина* (розкрити два-три питання. При цьому необхідно показати знання з теми, проаналізувати чинні норми права з використанням практичного досвіду, висловити конкретні власні зауваження і рекомендації щодо досліджуваної теми); *висновки* (стисло подати і по можливості обґрунтувати пропозиції і рекомендації з удосконалення чинного законодавства чи теоретичних положень за темою контрольної роботи); *список використаних джерел*.

Титульну сторінку оформлюють за стандартом, підписують роботу, зазначають дату виконання і в зазначені строки подають на перевірку. Номер теми контрольної роботи студенти вибирають за останньою цифрою номера своєї залікової книжки.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Статут колективного сільськогосподарського підприємства.
2. Членство в колективному сільськогосподарському підприємстві.
3. Об'єкти права власності колективного сільськогосподарського підприємства.
4. Суб'єкти підприємницької діяльності.
5. Принципи підприємницької діяльності.
6. Організаційні форми підприємництва.
7. Господарські товариства.
8. Державна реєстрація господарського товариства.
9. Права господарських товариств.
10. Права учасників господарського товариства.
11. Обов'язки учасників господарського товариства.
12. Власність на майно господарського товариства.
13. Вклади учасників та засновників господарського товариства.
14. Ризик випадкової загибелі або пошкодження майна, що є власністю товариства або передане йому в користування; припинення діяльності господарського товариства.
15. Види господарських товариств.

16. Акціонерне товариство.
17. Повне товариство.
18. Командитне товариство.
19. Акціонери, їх статус за аграрним законодавством.
20. Види акціонерних товариств.
21. Відкрита підписка на акції.
22. Загальні збори акціонерного товариства.
23. Засновники акціонерного товариства.
24. Порядок створення акціонерного товариства.
25. Статутний фонд акціонерного товариства.
26. Поняття товариства з обмеженою відповідальністю.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття і предмет аграрного права.
2. Система аграрного права.
3. Становлення аграрного права як навчальної дисципліни, галузі законодавства і науки.
4. Поняття аграрних відносин.
5. Суб'єкти і об'єкти аграрних відносин.
6. Регулювання аграрних відносин.
7. Аграрне законодавство.
8. Мета земельної реформи.
9. Завдання земельної реформи.
10. Характеристика Земельного кодексу України.
11. Характеристика Постанови Верховної Ради Української РСР “Про земельну реформу” від 18 грудня 1990 р. № 563-ХІІ.
12. Характеристика Закону України “Про підприємництво”.
13. Характеристика Закону України “Про господарські товариства”.
14. Характеристика Закону України “Про оренду землі”.
15. Характеристика Закону України “Про колективне сільськогосподарське підприємство”.
16. Характеристика Закону України “Про сільськогосподарську кооперацію”.
17. Характеристика Закону України “Про селянське (фермерське) господарство”.
18. Право власності на землю.
19. Спільна власність на землю.
20. Право спільної власності на землю.
21. Право спільної сумісної власності на землю.

22. Земельна ділянка.
23. Право власності на земельну ділянку.
24. Спільна сумісна власність на земельну ділянку.
25. Договір про спільну часткову власність на земельну ділянку.
26. Право власності на землю громадян.
27. Право комунальної власності на землю.
28. Право власності на землю територіальних громад.
29. Право власності на землю держави.
30. Право власності на землю іноземних громадян та осіб без громадянства.
31. Право власності на землю юридичних осіб.
32. Іноземні юридичні особи.
33. Право власності на землю іноземних держав.
34. Права власників земельних ділянок.
35. Обов'язки власників земельних ділянок.
36. Колишні власники земельних ділянок.
37. Право постійного користування земельною ділянкою.
38. Право оренди земельної ділянки.
39. Право концесіонера на земельну ділянку.
40. Концесія.
41. Види господарської діяльності, для яких можуть надаватися земельні ділянки в концесію.
42. Права землекористувачів.
43. Обов'язки землекористувачів.
44. Обов'язки підприємств, установ та організацій, що виконують розвідувальні роботи.
45. Підстави набуття права на землю.
46. Набуття права на землю громадянами або юридичними особами.
47. Безоплатне передавання земельних ділянок у власність громадян.
48. Передання земельних ділянок державної та комунальної власності в державну власність.
49. Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами.
50. Набуття права на земельну ділянку за давністю користування (набувальна давність).
51. Перехід права на земельну ділянку при переході права на будівлю і споруду.
52. Норми безоплатного передання земельних ділянок громадянам.

53. Повноваження органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з надання земельних ділянок юридичним особам у постійне користування.
54. Надання земельних ділянок юридичним особам у постійне користування.
55. Порядок надання в постійне користування земельних ділянок юридичним особам.
56. Порядок передання земельних ділянок в оренду.
57. Виникнення права власності та права користування земельною ділянкою.
58. Посвідчення права на земельну ділянку.
59. Продаж земельних ділянок державної та комунальної власності.
60. Порядок продажу земельних ділянок державної та комунальної власності громадянам та юридичним особам.
61. Вартість земельної ділянки.
62. Набуття угодами про перехід права власності на земельні ділянки юридичної сили.
63. Розрахунки за придбання земельної ділянки.
64. Продаж земельних ділянок державної або комунальної власності іноземним державам, іноземним юридичним особам.
65. Іноземні громадяни і особи без громадянства.
66. Іноземні юридичні особи.
67. Право власності на землю іноземних держав.
68. Порядок продажу земельних ділянок державної або комунальної власності іноземним державам, іноземним юридичним особам.
69. Покупці земель сільськогосподарського призначення.
70. Переважне право купівлі земельних ділянок сільськогосподарського призначення.
71. Зміст угод про перехід права власності на земельні ділянки.
72. Застава земельних ділянок.
73. Угоди про перехід права власності на земельні ділянки.
74. Переліки земельних ділянок, призначених для продажу.
75. Продаж земельних ділянок на конкурентних засадах.
76. Земельні торги.
77. Форма проведення земельних торгів.
78. Підготовка земельних ділянок для продажу на земельних торгах.
79. Положення про технічний паспорт земельної ділянки.
80. Оголошення про проведення земельних торгів.
81. Організатор земельних торгів.
82. Проведення земельних торгів.
83. Земельні торги.
84. Визнання земельних торгів такими, що не відбулися.

85. Відчуження земельних ділянок за рішенням суду.
86. Підстави припинення права користування земельною ділянкою.
87. Підстави припинення права користування земельною ділянкою.
88. Районна (міська) комісія.
89. Підготовка кадрів для селянського (фермерського) господарства.
90. Державне соціальне страхування і пенсійне забезпечення членів селянських (фермерських) господарств.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Конституція* України. — К., 1996.
2. *Господарський кодекс* України: Затв. 16 січня 2003 р. // *Голос України*. — 2003. — № 45-48.
3. *Земельний кодекс* України. — К., 2001.
4. *Цивільний кодекс* України: Затв. 16 січня 2003 р. // *Голос України*. — 2003. — № 49-50.
5. *Закон* України “Про власність” (із змін. і допов.).
6. *Закон* України “Про господарські товариства” // *ВВР України*. — 1991. — № 49. — Ст. 682.
7. *Закон* України “Про зовнішньоекономічну діяльність” // *ВВР України*. — 1991. — № 29.
8. *Закон* України “Про колективне сільськогосподарське підприємство” від 19 лютого 1993 р. № 15-93 // *ВВР України*. — 1993. — № 20. — Ст. 272.
9. *Закон* України “Про оподаткування прибутку підприємств” // *ВВР України*. — 1995. — № 4.
10. *Закон* України “Про оренду землі” // *ВВР України*. — 1998. — № 46-47. — Ст. 280.
11. *Закон* України “Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу України” // *ВВР України*. — 1992. — № 32. — Ст. 453.
12. *Закон* України “Про селянське (фермерське) господарство” // *ВВР України*. — 1993. — № 32. — Ст. 341.
13. *Закон* України “Про сільськогосподарську кооперацію” від 17 липня 1997 р. // *ВВР України*. — 1997. — № 39. — Ст. 261.
14. *Закон* України “Про угоди щодо відчуження земельної частки (паю)” від 18 січня 2001 р. № 2242-III // *Голос України*. — 2001. — 20 січ.
15. *Про земельну реформу*: Постанова Верховної Ради України від 18 грудня 1990 р. № 563-XII // *ВВР України*. — 1991. — № 17. — Ст. 10.
16. *Положення* про державну реєстрацію суб’єктів підприємницької діяльності: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 25.05.98 № 740.
17. *Порядок* реєстрації випуску акцій відкритих акціонерних товариств, створених у процесі корпоратизації підприємств та інформації про їх випуск: Затв. Міністерством фінансів України // *Закон і бізнес*. — 1994. — № 4.

18. *ГОСТ 17.5.1.05-80. Охрана природы. Термины и определения.* — М., 1980.
19. *Аграрне право України: Підручник / За ред. В. З. Янчука.* — 2-ге вид. перероб. та допов. — К.: Юрінком Інтер, 2000.
20. *Андрейцев В. І. Правові засади земельної реформи і приватизації земель в Україні.* — К.: Істина, 1999.
21. *Євдокимов В. О., Юлдашев О. Х. Права людини на землю: Практик. посіб. з основ земельного та аграрного права.* — К.: Варта, 2002.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Аграрне право”	7
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Аграрне право”	8
Вказівки до виконання контрольної роботи	15
Теми контрольних робіт	15
Питання для самоконтролю	16
Список рекомендованої літератури	19

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерне верстання

Н. В. Медведєва
І. В. Хронюк
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-1444

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП